

SZÉKELY-UDVARHELY

1848-AS FÜGGETLENSÉGI POLITIKAI SZÉKELY UJSÁG

Megjelen hetenként kétszer: csütörtökön és vasárnap.

Előfizetési ára helyben házhoz hordva, vagy vidékre postán küldve: egész évre 10 K, félévre 5 K, negyedévre 2 K 50 fillér. Külföldre egész évre 12 K. — M. kir. postatakarékpénztári csekk- és kliring 10,489 sz. — — — Helyközi telefon 15. sz.

Mindenféle díjak Székelyudvarhelyt előre fizetendő.

FELELOS SZERKESZTŐ:

BETEGH PÁL

LAPTULAJDONOS.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Székelyudvarhelyt, Kossuth-utca 31. szám, hova az előfizetések, kéziratok és hirdetések küldendők. Kéziratokat vissza nem adunk. — Hivatalos hirdetések 100 szög szavankint 6, azon felül 4 fillér, magán hirdetések négyzet 8 fillér, többszöri közlésnél 6 fillér. — Nyílt-tér sora 1 korona

Értsék meg jól!

Irta: *Kossuth Ferenc.*

Kíváncsi, hogy egészen tisztán álljon azok előtt, akik pártunkhoz tartoznak, a politikai helyzet.

A képviselőház előtt most a véderőreformjavaslat fekszik. E javaslattal elviselhetetlen terheket szándékoznak az adózó ország vállaira róni és emellett minden legkisebb érvényesülését megtagadják a magyar nemzet azon jogának, hogy a saját vérével és pénzével táplált hadseregben a magyar államiság, valamilyen alakban, az ország katonáskodó polgárai szeme előtt látható legyen.

E javaslatot meg kell buktatnunk a következő okokért:

1. Mert terhei óriások és biztosak; az a forrás pedig, amelyből a teher elviselhetése eredhet, bizonytalan és távolról sem óriási, sőt az a tény szorosán korlátozza, hogy hazánk földmives ország, a föld jövedelme pedig még nagy tökével sem fokozható tetszés szerint, mivel a magyar közgazdaság még nagy tökével sem rendelkezik.

2. Meg kell a javaslatot buktatnunk, mert nem lehet eltűnni azt, hogy legyen a magyar állami életnek olyan tere, amelyről a magyar nemzeti eszme ridegen, véglegesen és hajthatlan következetességgel ki legyen zárva. Nem lehet eltűnni, hogy halvány reménységünk se lehessen arra, hogy valamikor (bár lassan, ha kell) a nemzet lojalitásának és áldozatkészségének bőséges tanúságtételei után, a nemzeti gondolat behatolhasson erre a térre is.

A javaslat megbuktatására együtt működik a három táborra oszlott függetlenségi párt.

E cél elérésére olyan fegyvert használnak, amelyen rendelkezésre áll. Ez magyarázza az obstrukció mostani alakulását, a melyet egyébiránt az a tény is igazol, hogy a nyáron erőszakolt tárgyalás nem más, mint többségi erőszak, mert olyan feladatot ró az ellenzékre, melyre a többség sem bír vállalkozni (figura docet: csak turnusokban jelenik meg). A többség erőszaka ellen pedig — mint már e lap hasábjain is megírtam — *jogosult a parlamenti forradalom, vagy más szóval: a technikai obstrukció.*

Azonban lesz ez másképpen is, mert az ellenzék kötelessége felvilágosítani az országot arról, hogy mivel és milyen módon akarják megterhelni időlen időig.

Egyet mindenesetre szükségesnek vélek megállapítani és pedig azt, hogy az ilyen: minden nemzeti gondolatot ridegen visszautasító s az ország adózási képességét ilyen nagy mérvben túlhaladó törvényalkotás ellen folytatott küzdelmünket mi alku tárgyává nem tesszük semmiféle olyan ígértért sem, amit esetleg tehetnének, hogy ilyen

vagy olyan nagy érdek kielégítése következnék a véderőreform elfogadása után.

Már ilyen irányban megkezdte a csábítását a miniszterelnök, midőn mindenféle, a politikával nem is foglalkozó tiszteletreméltó egyesületek véleményét kérte ki mindenki csodálkozására; bevallottan azért, mert a katonai javaslatok után a választói jog reformjára kerül a sor.

Még ha megtörténnék is az, amit az egész koalíció követelt s mit már akkor célul tűztünk ki magunknak, mikor én a koalíció kormányra jutásának közvetlen előzményeit Fejérváryval megállapítottam: hogy tudnillik a választói jog reformáltassék és csak az így reformált jog alapján választott képviselőház döntsön a véderő reformja felett — még ha meg is történnék — mondom — az, amit mint miniszter is mindvégig követeltem, még akkor is ellentállanánk vagy mi, vagy azok, akik nyomdokainkba lépnek minden olyan katonai reformnak, amely ridegen kizárja a magyar állameszme érvényesülését és amely túlhaladja az ország adózó képességét.

Értsék meg jól mindenki. Egyébként meg vagyok arról győződve, hogy ez nemcsak az én felfogásom, hanem pártomnak s a függetlenségi polgárok igen nagy többségének a felfogása is.

A politikai helyzetről.

Khuen a leveli béka brekegésével határos jóslásokat ereszt világgá: Egyelőre minden a régiben marad — mondja a grancsár. Ez az egyelőre azonban épen úgy, mint a leveli béka jóslása — rövid időre szól. Tudja ezt maga is. Épen ezért mondja: egyelőre. Az ellenzék pedig erre azt feleli: folytatjuk az obstrukciót, a nemzeti ellenállást mindaddig, míg ez a Bécsből kirendelt lakájkormány végképen ki nem pusztul. Nincs alku, nincs kegyelem, nincs megrokkolás, mert a nemzet ügyéről van szó. Khuen magában elismeri, hogy jóslásait komolyan senki sem veszi. Az ellenzék szemébe kacag és rendületlen bizalommal fényes győzelmében — tovább harcol.

A vármegyéket lépten-nyomon megnyergeli a grancsár. A pángermán Versecről elárastatta az országot maszlagával. A kormány vidéki helytartói dolgoztak, izzadtak, a tőlük függő tömeggel bizalmat szavaztak — rendeletre. Az eredmény nyavalyás határozat s ennek örvendez Khuen. Az ő embere elnököl a megyegyűléseken. A függő, kenyerüket féltő kisebbek veszik körül. A szállítók védelmezik szavaznak. S ha ezt nem tennék, jaj nekik. Ez a Khuen-féle független közvélemény. Olyan „független” ez, mint a Hirdető, mely a kormányt az ellenzékétől „független”-ül nyalja falja, de nem ingyen. Azt hiszik, hogy bolondok az emberek és nem látják a Maró Gergely féle politikát, mely a darabontok gyalázatos találmánya. Negyvennyolcas honvéd képével ábrázolt Naptárban magasztalta Kristóffyékát. A hűbéreseket pedig köpeny alá rejtve potyogtatták el uton-utfelelen a mérgező olvasmányt. Hiába tagadják. Eddigi munkájuk igazolja, hogy hajszállal sem különbek a darabontoknál. Pusztulni is fognak tehát épen úgy, mint amazok 1905-ben...

A jegyzők közjogi helyzete — a közigazgatásban.

Dr Koncz János székelyderzsi körjegyző felolvasása.

A községi jegyzők közjogi helyzetének körvonala olyan sokoldalú és annyira részletes, hogy egy felolvasás keretébe alig illeszthető be. A jegyzőnek minden közjogi vonatkozása egy-egy mozaik, darab, melyeknek a közigazgatás tágas keretében való összerakása adná meg helyes képét. Ezt a képet a maga egészében előállítani és reprodukálni a legszebb kötelesség teljesítésnek egyike volna ránk nézve. Párhuzamot vonni a község politikai (közjogi) jellege és a községi jegyzőnek községi vonatkozásai között: szép önértékes s a jegyzői karra nézve tekintélyt osztó munka volna. Természetesen, hogy akkor a felolvasás kereteit messze túlhaladó értekezéssé kellene nőjön a munka. De vázlatában is eléggé szemre vételezhető a mi közjogi helyzetünk, míg máshelyen a szegénynek és haragnak vegyes pirját üzi arcunkra.

Előbb a községi jegyzőnek közjogi terénemével fogok foglalkozni, abból a szempontból, hogy a működés terének közjogi jellegét kidomborítsam.

A jegyzőnek működési tere a község, a politikai — község. Közjogunk szerint a község, mint terület az államnak valamely geográfiailag határolt része. Nyilvánvaló a meghatározásból, hogy a község egy közjogi földdarab, melyen községi funkciót is végeznek. Vita tárgyát képezi némelyek előtt még most is, a községnek politikai jelzője. Azt mondják a vitázók, hogy a község nem politikai község, ennél fogva politikai nyilatkozatokat, bírálatokat nem tehetnek, mert erre legutolsó szem gyanánt csak a törvényhatóság jogosult.

Ez a felfogás nem egészen helyes, mert a községnek politikai jellege mellett bizonyít már maga az a tény, hogy közjogi jellege elismerteteti. Ugyanis a politika (mint tudomány ss nem mint a minden napi életben emlegetni szokott politika, mely nem más, mint az állami élet gyakorlati alakítása arra hivatott államférfiak által) a közzjoggal olyan szoros kapcsolatban van, hogy egyiknek a másikkra gyakorolt hatása vita felett áll.

Hiszen a közjog az államnak jogi rendjét, szervezetét, szerveit, ezeknek jogkövét határozza meg, míg a politika a község által meghatározott szemeknek, erőknél egymásra való hatását vizsgálja. A közjog és politikai jelleg tehát a községnél nem is állanak olyan távol egymástól, sőt a község közigazgatásában szorosban egymás mellett vannak. A községnek, mint területnek közjogi és politikai jellege ezek szerint kétségtelen.

Nem akarok kitérni azoknak a felsorolására, hogy milyen jogkört biztosít a községnek a közjogi és milyent a politikai jelleg, mert ez mig egyrészt túlhaladna a felolvasásra szánt figyelmet és türelmet, másrészt a jegyző függőhelyzeténél fogva félreértésekre adna alkalmat.

Ezek után áttérhetünk a község jegyzőjének, mint köztisztviselőnek közjogi megvilágítására. Itt azonban magyarázatát kell

adjam annak, hogy miért hangsúlyoztam a jegyzőt, mint köztisztviselőt. E magyarázat különösen a rajtuk kívül állóknak és a velünk ellenszenvezők táborának szükséges. Hiszen évtizedeken át a kormány köréből hangzott el a jegyzők köztisztviselői minőségének tagadása olyan alkalomkor, midőn valamely az állami és törvényhatósági tisztviselők és altisztek által élvezett kedvezménynek a jegyzőkre való kiterjesztése kéretett.

A köztisztviselői minőség tagadása akkor a kérés elutasításának indoklását képezte. Ma, illetve az utóbbi időkben van valamelyes elismerés e tekintetben, de törvényhozásilag kimondva nincs. Közjogunk azonban és egyetemeink közjogászai mást tanítanak.

Azt ugyanis, hogy közszolgálat alatt azokat a tisztségeket értjük, melyeket a közügyek ellátására az államhatalom szervezett.

A községeket pedig és azokban a közügyek ellátására szükséges jegyzői állást tágabb értelemben, az állam hatalom szervezte a községi törvények által.

Az 1878. évi V. t.-c. szerint: közhivatalnokok azok, kik az állam közigazgatási, igazságszolgáltatási, vagy valamely törvényhatóság, vagy községi hatóság teendőjének teljesítésére hivataluknál fogva kötelezve. Világos ebből, hogy a jegyző a közhivatalnokoknak községi kategóriájába belesik. Hiszen közjogunkban a köztisztviselőknek általánosan két olyan csoportját találjuk, melyeknek egyikébe a jegyző minden kétséget kizárólag tartozik. Az egyikbe az állami hivatalnokok, a másikba a törvényhatósági és községi tisztviselők tartoznak. Az előbbieket a kormány a maga szolgálatára alkalmazza, míg az utóbbiak az önkormányzati testek keblében működnek. A község pedig önkormányzati test s az annak keblében működő egyik tisztviselő: a jegyző.

A jegyző köztisztviselői minősége mellett bizonyít még a köztisztviselők minőségéről szóló 1883. évi I. t.-c., mely a köztisztviselői minőséget különös feltételként olyan szak-képzettséghez köti, melyet az illető szolgálati szak megkövetel. Ha már most a jegyző nem köztisztviselő, miért állapította meg éppen a törvénynek 6. §-a, valamint az 1886. évi XXII. t.-c. 74. §-a s legutóbb az 1900. évi XX. t.-c. a jegyzői minősítést, szak-képzettséget?

Kétségtelennek tartom a községi jegyzők köztisztviselői minőségét, a mi apró részletekben itt-ott elismertetik.

(Folyt. köv.)

Régi levelekből.

VII.

A fémhányák állapotáról és kivételes területi elő jogairól szabály rendeletben fogunk intézkedni és bizonyos hivatali állásokat szerveztünk, hogy bárki szabadabban juthasson azokhoz (i. i. a bányákhoz) és azokat sikeresebben művelni, gondoskodnia kell a kormányzó tábornoknak és a 12 tanácsosainak, hogy az ilyen hivatalokhoz és bánya munkási állásokhoz a magán birtokosok bányáinál is akik hozzá jutnak védelmezve legyenek. Így növekedik azoknak értéke, ha bizonyos csoportokba soroztatnak és szükség esetén az ellenség ellen is igénybe vétetnek (i. i. a banya jövedelmek és a bányáknál alkalmazott személyek).

A városok, városkák és falvában a műiparosoknak szabály rendelet és előjogok adandók a német iparosok javára, főleg a szász székekben hozzá kell csatolni, hogy az addig németek által lakott házak és birtokbirtokokban csakis németek lakhatnak és birtokhatják azokat.

A német katonák kapitányai és hivatalnokai közül a kik résztlni akarnak, vagy más módon Erdélyben szándékoztak maradni, bizalmasan tudókra kell adni, hogy semmiféle akadály nincs elbocsátásuk ellen és kedvező alkalomban kell részesíteni.

Minden városban, városkában és községekben meghagyatik, hogy ha e németek közül valaki, főleg iparos, házat vagy más valamit szerez és így ott marad, mindenféle szolgalmány és közteherviseles alól két vagy három évre fölmentetik, mindazonáltal, ha valamely veszély fenyegetne az ellenség részéről, köteles helyt állani. Ily módon a tartomány idővel népesedik és bármely ellenséges támadás ellen segély és fegyveres erő nyerhető.

A birtok adományozásoknak és változtatásoknak Erdélyben és magyarországi részekben különböző fajtái vannak, amelyek közül a mi nevünkben csupán azokat a részleteket biztatják, a melyek Báthory Sigmond első lemondása előtt adattak, de a melyek Sziléziából történt visszatérése után, ugy szintén a bíbornok Báthory (Báthory Endre) és Mihály vajda által adományoztattak, azokat semmisenek nyilvánítjuk.

A melyeket László György tábornokunk megerősítés végett előnkbe terjesztett, és a melyeket még nem erősítettünk, azok fölött említett tábornokunk és tanácsosaink tanácsa további vizsgálatot és úgy határozanak s tegyenek javaslatot, hogy melyeket erősítsünk meg, vagy utasítsunk vissza, nehogy később tisztázni javasolják. Az egyházak, vagy véghegyektől a melyek elvonultak, elidegenítettek, vagy egy harmadiknak rá előjoga lenne, nehogy elvonassanak, vagy elidegenítenessenek.

A még életben lévő lázadók, szökevények, elhaltak vagy kivégzettek, úgy szintén hűllenségi porban levők (kivéve a kiket vissza fogadtunk kegyelmünkbe) minden vagyonra foglaltassék le a mi államkincstárunk részére és úgy kezeltessek, mint a mi támaránkra nézve ez elrendeltetett.

A dévai gyűlésre összejött nemeseknek tett ígéret szerint, a kik a végzést aláírták és hibájukat beismervén kegyelmet kértek, életük és vagyonuk, — kivéve a negyedrészt — a kiküldött biztosok által eszközölt becslés szerint közpénzen megváltható és ezután visszaszerezhető, de a negyed részt megkell becsülni és jogunkban áll másoknak átadni, másokra átruházni. E mellett az ők összes birtoka, mint a negyed, úgy a más háromnegyed rész is ezután női ágon lesz, mint új adomány adva is hűség eskü letétele mellett bizonyos taxa szerint, s a nyilatkozatot nem czárnak vagy irnokoknak kell megőrizni, hanem nekünk. Ilyenek közé azonban nem szabad beszámítani azokat, a kik távol voltak a védő gyűléstől vagy nem békültek ki velünk.

(Folyt. köv.)

Gagyai Samu

— **Automobil postajarat.** A Csik- és Udvarhelymegyék közt létesítendő automobil postajarat ügyében a napokban tartottak értekezletet Székelyudvarhelyen, a melyen kifejezésre jutott mindkét érdekelt megye képviselőink azon véleménye, hogy az automobiljárt közérdekből feltétlenül szükséges. A posta-távirda igazgatóság azon feltétel mellett hajlandó a járatot létesíteni, ha a két megye anyagilag hozzájárul a költséghez. Erre mindkét megye nemcsak késznék nyilatkozott, hanem hozzájárulását már a jövő évi költségvetésbe is be fogja állítani. A határozatnak van egy pontja, a mely az egész székelysége nézve fontos, az ugyanis, hogy az értekezlet elodázhatatlanul fontosnak tartja a héjjasfalva—székelyudvarhelyi vonal továbbépítését. Ezért sürgősen megkeresendők az érdekelt városok, megyék és a kormány.

— **Kehes lovat eladni, család.** A Kuria kimondotta, hogy aki valamely ló keheségét mesterséges uton rövid időre felismerhetlenné teszi és a lovat mint nem keheset eladja, nemcsak kártérítéssel tartozik, hanem csalást is követ el s mint ilyent büntetik.

HIREK.

— Hihetetlen hírek.

Mondják, hogy „egyedüli” könyvkereskedés is van Székelyudvarhelyt;

mondják, hogy az ilyesmi a jóhiszemű közönség félrevezetésére nem alkalmas;

mondják, hogy némely szövetkezeti igazgató a hazug-király címre nem pályázik;

mondják, hogy a főispán háromszoros szabadsága alatt a „Székely-Udvarhely” megrendszabályozására egyszer sem gondolt;

mondják, hogy automobil-járat helyett vasutat fognak építeni;

mondják, hogy Bukow a székelyeknek, a főispán pedig az ellenzéki sajtónak hóhéra nem volt;

mondják, hogy a falusi zárszámadásokat képviselői bizottságok is megvizsgálják;

mondják, hogy a számadások mindenütt a költségvetés keretein belül maradnak és az esetleges eltéréseket kimerítően megindokolják.

E hírek valódiságáért felelősséget nem vállal a szerkesztőség.

— **Közhasznú takarékpénztár.** Fővárosi napilapok írják, hogy a „Lévai Takarékpénztár” — Spalding porosz vizkutató őrnagy közbejöttével — 40,000 K költséggel mely kutat furat, melynek vizéből gőzfürdőt is berendeztet. Ez a takarékpénztár — eltekintve a kapzsiságból uzsoráskodó, a jótékony célokat ezzel szemben egyáltalán nem támogató, vagy fukar szűkmárkusággal kezelő kollegáitól — alapszabályszerű kötelezettséget vállalt, hogy jövedelmének öt százalékát állandóan közjótékonyági és kulturális célokra fordítja. Az intézet eddig már mintegy 200,000 koronát fordított Léva város közegészségi és kulturális céljára. Ez a hír gondolatokat válthat ki mindnyájunkból. Elgondoljuk, vajjon a Lévai Takarékpénztárhoz hasonló alapszabályokkal rendelkező takarékpénztáraink nagyobb számban miért nincsenek!... Vajjon méltó-e az olyan takarékpénztár milliós közpénzek elhelyezésére, e közpénzekkel való önös érdekű nyeresékedések gyámolítására, amely csak elvétele dob — szemszurásból — néhány koronácskát közcélra?... Vajjon érdemes-e a magas fizetésekben, jutalmakban részesülő pénzarisztokraták tehetetlen zsebeit ily módon a közérdek kárára tömni és elnézni, hogy egy-egy takarékpénztárt némely familia uraljon? Vajjon közérdek-e az ilyen basáskodó, semmi közcél iránt szeretetet nem mutató uzsorahad szaporítása; a közpénzekből való táplálása annyira, hogy míg egyfelől a becsületes munkában megrokkant, előregedett emberek nyomorognak, az apátlan, anyátlan árvák nélkülöznek, a földhöz ragadt szegények az iskolázás áldásaiban sem részesülhetnek, addig a számtalan oldalról bőséges jövedelmekben dúsálódók mindent monopolizáló kasztja, kérkedő hány-vetiséggel tobzódik és — ugyszólva — zsirjában uszkal a bőségtől? A német közmondást — melynek magyar értelme az, hogy: élni és másokat is élni hagyni — ideje volna ember-séges tevékenykedéssel e téren megvalósítani. A lévai takarékpénztár megmutta az utat. Tessék követni addig, amíg nem késő.

— **Országos pótvásár.** Szamosújvár város részére a kereskedelemügyi miniszter ez évi szeptember 11. és 12. napjaira országos állat- és kirakó pótvásárt engedélyezett, amelyről Dr. Kultsár rendőrkapitány a „Székely-Udvarhely” útján értesíti az érdeklődő közönséget.

— **A jövő háborúját** nem az egyenkint 60 millióba kerülő Dreadnaught, nagy hadihajók fogják eldönteni, amelyre most kiszámíthatatlan milliókat szeretne kipréselni tőlünk a Kuen-kormány. A repülőgépek már más berendezkedést követelnek, mert ami ézelet

még oly távol volt, ma rohamosan közeledik. E szempontból is örültséggel határos volna az elavult fegyverkezésre költeni. Annyi pénzért, anélkül ma egy nagy hadihajó kerül, ezernyi repülőgépet gyártanak. Minden egyes gép két embert és egy mmásza bombát vihet magával, amely bombák dinamit erővel robbantanak. Mit érnek a nagy hadseregek, erődítmények, hadihajók? Mit a meggondolatlan vér- és pénzáldozat? Ezek elsöpörnek mindent. Nem lesz biztonságban az uralkodók udvara, a tábornok, hadsereg, mert a leggyengébb állam is erős lesz s ez a félelmetes állapot arra szorítja majd a nagyhatalmi hóbortban leledzőket, hogy a kisebbeket respektálják. Ezzel aztán majd vége lesz az örült fegyverkezéseknek, melyek miatt a népek önmaguk belső ügyeivel oly rég óta nem foglalkozhatnak.

— **Szenzációs Múzi előadások.** Nagyszabású, fényesen berendezett mozgóképszínház érkezett Székelyudvarhelyre, a B. Ithyány-térre és tart érdekfeszítő előadásokat. Színre kerülnek többek között: az edelényi rablógilkosság; Achim András, a híres parasztkirály megrázó tragédiája; Haverda Mária az anyagi világos élete és bűnhődése; Vitéz Imre, a bihari haramia; az ököritő tancoló parasztlakozás tüzhálála (a tűz is látható) stb. A megnyitó előadást bővebben ismertetik a falragaszok.

— **Róm. kath. fiúiskola.** A barátok vezetése alatt álló róm. kath. elemi fiúiskolába a beiratkozások a zárdahelyiség irodájában szept. 1, 2, 3, 4 és 5 napjain d. e. 8—12-ig d. u. 2—5 óráig, fognak megtartatni. A rendes előadások s az évnitő istentisztelet 6-án reggel 8 órakor kezdődnek. Midőn ezeket a m. t. szülők tudomására hozzuk, ugyanakkor tudatjuk, hogy iskolánkban a beálló tanévben három tanító lesz. Az új tanterv beállításával a tanítás eredménye is remélhetőleg, sőt feltétlenül fokozódik. Az az emberi erőteljes gondosság, mit a gyermekek nevelése és oktatása megkíván, nagyobb és határozottabb módon fog nyilvánulni. A gyermekek megoszlása olyan formán lesz, hogy az alsó osztályban a zárdafőnök, közbelsőkben egy lelkiismeretes, ó törekvésű fiatal civil ember, a felsőkben a P. vikárius fog tanítani. A szegényebb gyermekek tankönyveiről, tanszereiről s némileg ruházatáról is fognak gondoskodni a szerzetes trinitók. Beiratkozáskor minden gyermekért fizetnek 50 fill. beiratási díjat, mely összeg az ifjúsági könyvtár javára megy, 50 fillért az évvégi értesítőre, mit az idén megpróbálunk nyomtatni, Isten segítségét és a m. t. szülők érdeklődését remélve nyitjuk meg az új tanévet, mely köztudomás szerint nagy munkát ró vállainkra, hanem most is azt mondjuk, mint mindig: Isten dicsőségére, a szép magyar haza boldogulására s a gyermekek előmenetelére, nemesisére végzett munka, ha terhes is édes Szerzetes tanítók.

— **A használhatatlanná vált utlevelekről.** A belügyminiszter elvi jelentőségű határozatot hozott arról, hogy a használhatatlanná vált, de különben érvényes utlevél helyett annak bevonása mellett az érdekelt fél kérelmére és a szabályszerű bélyegilleték és kiállítás díj lefizetése mellett megfelelő új utlevéllel állítható ki.

Közönség köréből*

Közigazgatás Azzsiában.

Egyik község jegyzője 1911. évi április hó 22-én a vármegye törvényhatósági közgyűlésén tudomásul veszi, hogy községe közműjének hat évre leendő bérbeadására a község képviselőtestületének feltétlenül árverezést kell hirdetnie; mivel így akarta ezt a közs. képviselőtestület a közs. törvény 120. §-a értelmében és ez alapon feleltette meg a szabadszaból való kiadást a törv. hatósághoz.

Másnap, azaz f. évi április hó 23-án reggel ugyanez a közs. jegyző ur azt mondja néhány embernek (képviselőtestületi tagoknak): a törvényhatósági közgyűlés kimondotta tegnap, hogy semmiképpen sem lehet a kocsmabérletet árvereztetnünk, hanem a házhoz** szeszgyárossal kell megkötnünk a szerződést; azért hát „ha kietek is jónak lássák, mi most elmegyünk; a bíróval be is fogattam a szekérébe“.

El is elmennek akkor mindjárt. Másnap dicsékedve mutatják a kész szerződést, mint nagy vívmányt (!) az embereknek.

Azonban a képviselőtestület megtudja, hogy a vármegye nem úgy határozott, a hogy a jegyző ur mondta és felolvastatták vele hős zás procedurával a vármegyei határozatot; aztán felelősségre vonják s míg a jegyző ur ötöl-hatol és azt állítja, hogy ők szerződést sem kötöttek: azalatt a képviselők amugy igaz „érdeme szerint“ néhány szép szóval „megtisztelik“ s megmagyaráztatják neki a törvényt; aztán végre ő is magas beleegyezését adja az újabb képviselőtestületi határozathoz, hogy: „no jó hát, én nem bánom, legyen árverés!“

A község lakói május óta három ízben ujtották meg panaszukat Udvarhelyvármegye főispánja: Gróf Haller János urnál és ő méltósága 508,911. főisp. szám alatt ígerte is, hogy az ügyet megvizsgálhatja; lehet is, hogy elrendelte. De hogy fogantatva is lett volna? Olyan nincs a sifonyérba Homoródalmáson...

Meg egy másik eset. Ez még ügyesebb, mint az előbbi: Van a községnek egy iskola épülete (mennyi vesződségünk volt e miatt verje meg a devlalt). Ezt az épületet telkesítő, mindenestől Kriza Sándor állami iskolai tanító ur használatba vette és 1909. évi július hó 1-óta bírja. Kriza urnak lakbérére van: de természetben lakást sem állam, sem község nem ígért s nem adhat.

Kriza tanító ur hát bírja az egész régi iskolát; 5 szoba, konyha, kamara, hosszú fedett szép folyosó, udvar, gyümölcsös, gazdasági kert, gazdasági épületek stb.

Melyik testület, vagy hatóság engedte meg, hogy ott lakják és használja? Egyik sem! De hát kiderül két év múlva, folyó év nyarán, hogy a községi törvénynek van egy 120-ik §-a is és jó volna, ha a jegyző ur sziveskednék ezt alkalmazni.

Aztán a jegyző ur belenyugszik, hogy „no jó, hát fizessen érte Kriza ur évi 200 (Kettőszáz) koronát“. Árverezés nem kell. Megis-meg lőn a községi határozat, ámbár, hogy vaj két ember facsargatta a fejét!

Következő héten Kriza ur kéri a képviselőtestületet, hogy engedjen le a házéból 40 koronát. A jegyző ur Kriza ur jelenlétében megélt beleegyeznek, hogy: „no jó, hát fizessen Kriza ur bérletül évi 160 (Egyszázhatvan) koronát“.

Erre már jobban kezdenek facsargatózni azok a fejek, a melyekben egy kis ész van és kezdenek emlékezni arra, hogy a

* E rovatban minden közérdekű felszólalásnak helyet adunk a beküldő felelősségére. Szerk.

** Talán csak nem azért, hogy a főispán is hívja? Szerk.

község 2 év előtt elhatározta, hogy a Kriza ur által jogtalanul birt lakást, jegyzői lakásá alakíttatja át. No, de hát a jegyző ur nem azért jó ember, hogy ezt még meg is csináltassa! Ő a f. év elején elhíresztelte azt, hogy ő nyugdíjba vonul s aztán őszre új jedző lesz. (De hogy annak hol lesz a lakása, arról nincs szó). A község ezelőtt két évvel gondoskodott arról, hogy jegyzői lakás idejében legyen; de a jegyző ur véletlenül elfeledkezett arról, hogy a képviselőtestület határozatát végre kéne hajtani. Az ősz itt van mindjárt; az új jegyző bizonyosan jön, mert jönnie kell; de hol van az új jegyző számára a lakás!?

Jaj de jót kacagunk, mikor jön és nem lesz hova! Ugy-e ez lesz még jó koma?!

A községi pénztár még nem tudta kifizetni a szegény iskolaszolga bérét, a melyre keservesen rászolgált; nem tud 3 százalékos óvoda-adóból kiadni az óvoda részére sem a folyó hóra bár 60 koronát; pedig ez is ugyancsak kellene! De hát minek is? A 3 százalék nem arra való, azzal még lehet várni!

Kérdezzük meg a homoródalmási községi jegyző urat, hogy Kriza ur mikor és hány koronát fizetett be a községi pénztárba azokból az ugynevezett „házbér“-ekből?!

Hol az iskolai 5 százalékos? (2000 korona hátrálék), hol a 3 százalékos óvoda-adó? Miért nincsenek ezek a községi pénztárból kiutalva? Avagy talán nem lettek behajtva? vagy ha behajtották: hát talán másféle községi célra kellett fordítani? Vagy ha oda fordították volna, hát egyéb bevérandója nem lett volna a községnek? Az a furcsa dolog, hogy a tanító komák, azokat gyanúsítják sikkasztással, akik a pénzeket követelik! Tyűh azt az Esopusát, hogy nem tud azokról szólni, a kik nem adják ki azt a pénzt oda, ahova már illenek! Hanem évekig letakarva őrzik. Bizonyosan valami alapítványt akarnak csinálni belőle!?

Az az iskolatelek, melyet Kriza tanító ur bír, legkevesebb évi 400 (Négy-száz) koronát hozott volna; ennyiért ma is kivennék, ha a községi törvény 120. §-át ékarná tudni a jegyző ur s ha arra szabályszerű árverezést hirdetett volna. De annyi jóakaratot még soha sem árult el községe iránt egyetlen tárgysorozatos meghívóval sem. Ez a halála községe iránt azért, hogy a fuvarozás sanyaru kenyerétől megmentette. (Hej pedig beh sokszor huzattuk ki a meszes szekerivel együtt a kátyuból! Ugy-e emlékszik rá még? ott a bőzödi hegyen s egyebütt, hogy volt?!) No lássa, jobb lett volna, hogy akkor hagyjuk volna ott, mert az Isten csapása sem látogatta volna annyit ezt a leszegényedett községet, a melynek még az állami segítségély kölcsönéből is kiharaptak az éhes tigrisek egy darabot, ugy 8000 koronát. No de tudja, az már eltört; jobb hogy ne is emlegessük, mert mi a maga becsületét nem fogjuk sérteni. Azt is tudjuk, hogy nem is lehet. Nem a nincsenységért, hanem vagyonosságért; nem az etikvettéért, hanem a paraszti becsületünkért. Azt jól tudják a maga igazgató komái is, hogy mi ilyen emberek vagyunk; a farkast nem eresztjük be az akolba csak az az egy baj van, hogy az az abásfalvi út görbe s aztán igen későre lehet bemenni azon Udvarhelyre; ámbár látjuk, hogy maguk mégis elég gyakran el tudnak menni s el is el tudnak igazodni, még setét éccaka is!

No, de arra tudomány kell; a pedig nálunk kevés háznál vagyon. De, hogy a 3 panaszok 3 fennebbi komoly igaz dolgok, arra mind megesküszünk s bizonyítjuk. Csak már jőne egyszer az a vizsgálat!

Homoródalmás, 1911. augusztus hó.

Szabó Mózes s. k.

és társai

(300 aláírás)

FIGYELEM!

AIDA VERGE BLUE STAR CONTINENTAL

ÖVÁRODUNK ÉRTÉKTELÉN UTÁNZATOKZÓ!

6280 - 1911. tlv. szám.

Hirdetmény.

H. Remete községre nevezve az 1892. vi XXIX. t. c. értelmében a tényleges birtokosok tulajdonjogának a telekjegyzőkönyvekbe való bejegyzése és a telekjegyzőkönyvi bejegyzések helyesbítése iránti eljárás befejeztetvén, ez azzal a felszólítással tétetik közzé:

1., hogy mindazok, kik az 1886 XXIX. t. c. 15. és 17. §-ai alapján ideérve a §-oknak az 1889 XXXVIII. t. c. 5 és 6 §-aiban és az 1891. XVI. t. c. 15 §. a) pontjában foglalt kiegészítéseit is — valamint az 1889. XXXVIII. t. c. 7. § a és az 1891. XVI. t. c. 15 § b pontja alapján történt törlesek érvénytelenségét kimutathatják, evégből törlesei kereseteket hat hónap alatt vagyis az 1912. évi március hó 1-ső napjáig bezárólag a telekkönyvi hatósághoz nyújtásuk be, mert az ezen meg nem hosszabbítható záros határidő eltelté után indított törlesei kereset annak a harmadik személynek, aki időközben nyilvánkönyvi jogot szerzett hátrányára nem szolgálhat;

2., hogy mindazok, akik az 1886 évi XXIX t. c. 16. és 18 §-ainak esetében ide érte, az utóbbi §-nak az 1889. évi XXXVIII t. c. 5 és 6 §-aiban foglalt kiegészítéseit is a tényleges birtokos tulajdonjogának bejegyzése ellenében ellentmondással élni kívánnak: írásbeli ellentmondásaikat hat hónap alatt, vagyis 1912. évi március 1-ő napjáig bezárólag a tlv. hatósághoz nyújtásuk be, mert e meg nem hosszabbítható záros határidő eltelté után ellentmondásuk többé figyelembe vétetni nem fog;

3., hogy mindazok, akik az 1. és 2. pontban körülírt eseteken kívül az eljárás és az ennek folyamán történt bejegyzések által előbb nyert nyilvánkönyvi jogukat bármely irányban sértve vélik, ide érte

azokat is, akik a tulajdonjog aranyának az 1889 évi XXXVIII. t. c. 16. § alapján történt bejegyzéseket sérelmesnek találják, e tekintetben felszólalásukat tartalmazó kérvényüket a telekkönyvi hatósághoz hat hónap alatt, vagyis 1912. évi március hó 1-ső napjáig bezárólag a telekkönyvi hatósághoz nyújtásuk be, mert ezen meg nem hosszabbítható záros határidő elmúltá után az említett bejegyzéseket csak a törvényrendes útján és csak az időközben nyilvánkönyvi jogokat szerzett harmadik személyek jogainak sérelme nélkül támadhatják meg.

Együttal figyelmeztetnek azokat a feleket, akik a kiküldöttnek eredeti okiratokat adtak át, hogy a mennyiben azokhoz egyszersmind egyszerű másolatokat is csatoltak, vagy ilyeneket pótlólag benyújtanak, az eredetieket a telekkönyvi hatóságnál átvehetik.

A kir. járásbíró mint tlv. hatóság.

Okland, 1911. aug. 21. én.

Kelemen s. k.

kir. aljbíró.

A kiadmány hitelűl

Wermescher

kir. telekkönyvvezető.

B O R!

Fernengel Gyula székelyudvarhelyi bornagykereskedőnél

a legjobb minőségben, nagy választékban és legelőnyösebb árak mellett nagyban és kicsinyben kapható A kedvező szüreti kilátásokra való tekintetből ármérséklés.

Eladó motorkocsi.

Puch-féle motorkocsi, 7 lovas, 3 személyes, kitűnő hegymászó, nagyobb kocsi vétele miatt — olcsón eladó. Cím e lap kiadóhivatalában.

Sz: 30 - 1911.

Feladási hirdetmény.

A gyergyóújfalvi közbirtokosság adja Gyergyóújfaluban a község-házánál 1911 évi szeptember 18. n. d. e. 10 órakor kezdődő nyilvános szó- és írásbeli árveresen a tulajdonát képező és Gyergyóújfalú község határában fekvő Csudalói erdőjében 1908—1910 évre kijelölt vársának eladó fáját.

Az eladó fa álló lucfenyő, meli-magasságban kéreggel együtt 10—76 átl. 25 cm átmérőjűnek, 7114 darabnak és körülbelül 3457 m³ összes fa és 2923 m³ kitermelhető haszon fát tartalmaznak van becsülve.

A vágasterület mintegy 200 k. h. kiterjedésű és a legközelebbi vasuti állomástól 16 kilométernyire fekszik.

Kihasztnálási időtartama 2 év.

Kikiáltási ár 16,660 korona, a melyen aluli ajánlatok nem fogadtatnak el.

Banatpénz a kikiáltási árak legalább 10 százaléka. Az erdőbirtokos alulírott képviselőjénél hivatalos órák alatt megtekinthetők az árverési és szerződési feltételek. Elterve vagy később érkező ajánlatok és ajánlatok nem fogadtatnak el.

Gyergyóújfalú 1911 augusztus 27. én

Bányász Sándor kb. elnök.

Mihálydeák Imre kb. jzö.

Kiadó lakás.

Székelyudvarhely Kossuth-utca 130. sz. alatt 4 utca szoba, három előszoba, konyha, kamra, kettős pince, külön udvarral, kerttel, istállóval és kocsiszinnel bíró lakás azonnal vagy október 1-től kiadó. Értekezni lehet ugyanott Székely Zsigmond háztulajdonossal.

ÉRTESÍTÉS.

Cipőraktáromat leszállított árak mellett kiárusítom.

Szükségletét mindenki saját érdekében el ne mulassza nálam beszerezni.

Tisztelettel

Szentkovits János Utóda

Kész blousok és gyermekruhák.

Kész aljak és kostümök mélyen leszállított árakban kaphatók.

SZÉKELY-UDVARHELY

tiszta 48 as függetlenségi lap, Udvarhely megye legelterjedtebb közlönye. Megjelenik hetenkint 2 szer. Előfizetési ára félévre 5 K. Elterjedtségénél fogva hirdetésekre a legalkalmasabb.

Emke Adria Rákóczy Szt-István Szepesi len legjobb magyar gyártmányú díszlevélpapírok. Ezekon kívül közönséges és finom, színes és virágos levélpapírok és borítékok, levél-kártyák, gyász- **Képes levelezőlapok** 20-féle helybeli felvétel. Nagy választék tájképes virágos, genre, művész- és alkalmi kártyákból és üdvözlő jegyekből

NYOMTATVÁNYRAKTÁR**KÖNYVNYOMTATÓ- ÉS KÖNYVKÖTŐ-INTÉZET****BETEGH PÁL****KÖNYV-, ZENEMŰ- ÉS PAPIRKERESKEDÉS**

Székelyudvarhelyt, Kossuth-utca 31. (saját ház).

Ajánlja modern gépekkel szakszerűen berendezett villam-motoros

KÖNYVNYOMDÁJÁT

mindenféle könyvnyomdai munkák, u. m.: művek, füzetek, táblázatok, hatósági és üzleti nyomtatványok, meghívók, eljegyzési és esküvői kártyák, névjegyek, falragaszok, körlevelek, gyászjelentések stb. pontos és jutányos áron való elkészítésére. Ajánlja továbbá

k ö n y v k ö t é s z e t é t

honnan izléses munkák a legrövidebb idő alatt olcsó áron kerülnek ki

Acélíró tollak, rondtollak, üveg-tollak, tollszárazak, dísz tollszárazak. Írónók, fekete, színe írónók, notes-írónók, csavariónok (crayonok), zsebírónok, csavariónbetétek, íróvédők, író-hegyezők. Kréták, iskolai, kávéházi és fajelző kréták, színes kréták. Tinták, legjobb irodai és másoló tinták, színes, vegy- és ruhajelző tinták, bélyegzőfesték, tus, mézga, folttisztító, bron.

HEGEDŰ, hegedűvonó, hurok, hegedű-iskola, hegedű-alkatrészek. Gramophon és fonográfok, lemezek és hengerek. Hangoló-sípek és o. r. n. ák. Monogramok fehérnemű és levélpapírjelzésre. Kézi nyomda. Különböző bélyegzők, pecsétnyomók, pecsétjegyek, pecsétviasz, festékpárnák, ostyák. Ajtóablak és névfeliratok öntött fémből, erdészkalapácsok gyári áron.

A hazai és külföldi jeles írók művei, ifjúsági iratok és képeskönyvek folyton vannak készletben. Teljes „Magyar Könyvtár”. A székelyudvarhelyi középiskolákban és a városi és megyei elemi népiskolákban használatban levő összes tankönyvek rakára. Szótárak, térképek, naptárak, imakönyvek, albumok, emlékkönyvek, üzleti beíró könyvek, főkönyvek, pénztárkönyvek, naplók, jegyzőkönyvek, másolókönyvek, bevásárló könyvek, zsebkönyvek (notesek), pénztártömbök (Block), bárcá és szelvénykönyvek.

Körzők,

vonalzók, háromszögek, szögmérő, rajzdeszkák, tolltokok, itatódeszkák, olaj- és zfesték minden színben. Ecetek. Irodai és zsebtintatartók, dísz tintatartók, tollállványok, szivacs-csésze, író-mappák. Legjobb dörzsmézőgák, gummiszalagok. — Rajzszögek, szönyeg szegek, kapesok stb.

Mindenféle színű, nagyságu, súly és minőségű irodai és író-

PAPIROSOK

vonalzott és sima levélpapírok, vonalzott és rovatos papírok, rajzpapírok, írógéppapírok, esomogoló és selyempapírok, másolópapírok, itató-papírok, szűrőpapírok, torta- és befőző-papírok, könyvkötő-papírok és papírkülönlegességek. Kártyapapírok.

Lemez-papírok minden súlyban. hangjegypapírok. Sorvezetők.

Irkák, füzetek,

jegyzetkönyvek, hangjegyfüzetek, rajzfüzetek, vázlatkönyvek, díszminták, szépírási és rondírási minták. Olcsó legyező-falrajzok, klozetpapírok, szivarkahüvely, szivarka s névjegytárcák. Dohány-ésszivartárcák bőrből és fémből. Bőrtárcák, pénzes-erszények okmány és írománytáskák.